

ข้อสังเกตต่อบัญญัติตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญาที่แก้ไขใหม่เกี่ยวกับ การจับ ค้น บังคับ และการปล่อยชั่วคราว

สุโรจน์ จันทรพิทักษ์*

มาตรา ๘๕/๑ ในระหว่างสอบสวน สิ่งของที่เจ้าพนักงานได้ยึดไว้ซึ่งมิใช่ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ถ้ายังไม่ได้นำสืบหรือแสดงเป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีเจ้าของหรือผู้ซึ่งมีสิทธิเรียกร้องคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ อาจยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี เพื่อขอรับสิ่งของนั้นไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ โดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน และหลักประกันก็ได้

การส่งคืนสิ่งของตามวรรคหนึ่งจะต้องไม่กระทบถึงการใช้สิ่งของนั้นเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในภายหลัง ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีคำสั่งโดยมิชักช้า โดยอาจเรียกประกันจากผู้ยื่นคำร้องหรือกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดให้บุคคลนั้นปฏิบัติ และหากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนไขหรือบุคคลดังกล่าวไม่ยอมคืนสิ่งของนั้นเมื่อมีคำสั่งให้คืน ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แล้วแต่กรณี อำนาจยึดสิ่งของนั้นกลับคืนและบังคับตามสัญญาประกัน เช่นว่านั้นได้วิธีการยื่นคำร้อง เงื่อนไขและการอนุญาตให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งต่อศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาดังกล่าวได้ภายในสามสิบวัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งการไม่อนุญาตและให้ศาลพิจารณาให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาต ศาลอาจเรียกประกันหรือกำหนดเงื่อนไขอย่างหนึ่งอย่างใดได้ตามที่เห็นสมควร คำสั่งของศาลให้เป็นที่สุด

* นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง

เนติบัณฑิต สำนักศึกษาอบรมกฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา

ผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์

อาจารย์พิเศษคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

สิ่งของที่ถูกเจ้าพนักงานยึดไว้เพื่อทำการสอบสวนนั้น มักมีปัญหาในทางปฏิบัติเสมอว่าเจ้าของหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องจะดำเนินการเกี่ยวกับสิ่งของนั้นอย่างไรและขอคืนจากเจ้าพนักงานได้หรือไม่ในชั้นสอบสวนหรือพิจารณาก่อนมีคำพิพากษา ซึ่งมาตรานี้บัญญัติให้สิทธิแก่เจ้าของหรือผู้มีสิทธิเรียกร้องในอันที่จะยื่นคำร้องขอคืนต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการได้โดยอาจมีการทำสัญญาประกันหรือวางหลักประกันหรือไม่ก็ได้แล้วแต่กรณี และกำหนดเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งให้ผู้ร้องขอปฏิบัติเพื่อให้ได้สิ่งของนั้นมาเป็นพยานหลักฐานในภายหลัง ส่วนถ้ามีการผิดสัญญาหรือเงื่อนไขอย่างใดอย่างหนึ่งก็ขอที่ยึดสิ่งของกลับคืนและบังคับตามสัญญาประกันนั้น

สิ่งของตามมาตรานี้ต้องไม่ใช่ทรัพย์สินที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒ เช่น ยาเสพติด อาวุธปืนไม่มีเครื่องหมายทะเบียนเจ้าพนักงานประทับ เป็นต้น ฉะนั้นหากเป็นทรัพย์สินซึ่งผู้ต้องหาหรือจำเลยได้ใช้หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓ (๑) แล้ว เจ้าของหรือผู้มีสิทธิในทรัพย์สินนั้นเองก็น่าจะใช้สิทธิขอคืนตามมาตรานี้ได้เช่นกัน ผู้ต้องหาขบถรถยนต์โดยประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัสหรือถึงแก่ความตาย ร้องขอรถยนต์คันที่เกิดเหตุคืนไปดูแลรักษาหลังจากที่เจ้าพนักงานตำรวจได้เก็บพยานหลักฐานต่าง ๆ จากรถยนต์คันนั้นแล้ว เป็นต้น

เมื่อมีการยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการแล้วเจ้าพนักงานดังกล่าวมีคำสั่งไม่อนุญาต ผู้ยื่นคำร้องมีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์คำสั่งนั้นต่อศาลชั้นต้นที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญานั้นได้ภายใน ๓๐ วัน นับแต่ได้รับแจ้งการไม่อนุญาต ซึ่งศาลจะต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ และคำสั่งของศาลนั้นให้เป็นที่สุด โดยไม่ว่าเป็นคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาตก็ตาม**น่าจะเป็นที่สุดทั้งหมด** เพราะถือเป็นกระบวนการพิจารณาเฉพาะในศาลชั้นต้น (เทียบตามนัย คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๒๕/๒๔๙๖ (ประชุมใหญ่) ที่กำหนดระยะเวลาพิจารณาไว้

มาตรา ๘๗/๑ เมื่อพนักงานสอบสวนร้องขอและผู้ต้องหามิได้คัดค้านหากศาลเห็นสมควรศาลอาจอนุญาตให้นำผู้ต้องหาหรือพยานหลักฐานไปยังสถานที่ทำการทางราชการหรือสถานที่แห่งอื่นที่ศาลเห็นสมควรซึ่งสามารถสอบถามผู้ต้องหาหรือทำการไต่สวนโดยจัดให้มีการถ่ายภาพและเสียงในลักษณะการประชุมทางจอภาพได้ การดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้ ทั้งนี้ ให้ระบุนิติการสอบสวนและไต่สวน รวมทั้งสักขีพยานในการนั้นด้วย

การไต่สวนตามวรรคหนึ่งให้ถือเสมือนว่าเป็นการไต่สวนในห้องพิจารณาของศาล

การสอบสวนผู้ต้องหาหรือไต่สวนพยานหลักฐานในชั้นฝากขังนั้น ศาลอาจเห็นสมควรอนุญาตให้ดำเนินกระบวนการพิจารณากัน ณ สถานที่อื่นโดยจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียง ระหว่างศาล พนักงานอัยการ หรือ พนักงานสอบสวน กับผู้ต้องหา ทั้งนี้ต้องเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานดังกล่าวร้องขอและผู้ต้องหามีได้คัดค้านโดยการดำเนินการดังกล่าวให้เป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และกระบวนการพิจารณานี้ให้ถือเสมือนว่าได้กระทำกันในห้องพิจารณาของศาล

มาตรา ๘๘ ห้ามขังหรือจำคุกต้องจัดการให้เป็นไปตามนั้นในเขตของศาลซึ่งออกหมายเวียน แต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในประมวลกฎหมายนี้หรือกฎหมายอื่น

หมายถึงการขังหรือการจำคุกตามหมายนั้นจะต้องดำเนินการภายในเขตอำนาจของศาลที่ออกหมายเวียนแต่จะมีบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่นในประมวลกฎหมายอื่น เช่น การย้ายจำเลยไปยังค้ำพิโทษจำคุกที่เรือนจำอื่นนอกเขตศาลที่ออกหมายเพราะเหตุโทษจำคุกนั้นสูงตามระเบียบกฎหมายฝ่ายราชทัณฑ์การขังผู้ต้องหาหรือจำเลยในสถานที่อื่นนอกเขตศาลนั้นตามมาตรา ๘๘/๑ เป็นต้น

มาตรา ๘๘/๑ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็นระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา เมื่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายขังร้องขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควรศาลจะมีคำสั่งให้ขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอ หรือตามที่ศาลเห็นสมควรนอกจากเรือนจำก็ได้ โดยให้อยู่ในความควบคุมของผู้ร้องขอ หรือเจ้าพนักงานตามที่ศาลกำหนด ในการนี้ศาลจะกำหนดระยะเวลาตามที่ศาลเห็นสมควรก็ได้

ในการพิจารณาเพื่อมีคำสั่งตามวรรคหนึ่ง ศาลจะดำเนินการไต่สวนหรือให้ผู้เสียหายหรือเจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายขังคัดค้านก่อนมีคำสั่งก็ได้

สถานที่อื่นตามวรรคหนึ่งต้องมีใช้สถานที่ตำรวจ หรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวนโดยมีลักษณะตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องกำหนดวิธีการควบคุมและมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย

เมื่อศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว หากภายหลังผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการหรือมาตรการตามวรรคสามหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือให้ดำเนินการตามหมายขังได้

มาตรานี้เป็นการขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำตามคำสั่งศาลระหว่างสอบสวนหรือพิจารณา ถ้าหากเจ้าพนักงานดังระบุไว้ร้องขอหรือศาลเห็นสมควรเมื่อมีเหตุจำเป็น แต่สถานที่ขังนั้นต้องมีใช้สถานที่ตำรวจหรือสถานที่ควบคุมผู้ต้องหาของพนักงานสอบสวน คำว่า **“เหตุจำเป็น”** อาจพิจารณาได้จากสภาพลักษณะการกระทำผิดของผู้ต้องหา เช่น กระทำกันเป็น ขบวนการ หรือกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ ซึ่งอาจจะชักชวนยุยงผู้ต้องหาคนอื่นร่วมกระทำการ ในภายหลังหรือพิจารณาได้จากลักษณะเฉพาะของผู้ต้องหา เช่น ป่วยเจ็บต้องอยู่ในความดูแลของ แพทย์ตลอดหรือมีพฤติกรรมจะก่อเหตุร้ายกับผู้ต้องหาคนอื่น หรือพิจารณาได้จากสภาพพื้นที่ความ แออัดในเรือนจำ เป็นต้น และเหตุจำเป็นนี้อาจมีอยู่ก่อนแล้วหรือเกิดขึ้นภายหลังที่คุมขังผู้ต้องหาหรือ จำเลยก็ได้ ส่วนคำสั่งศาลก็**อาจมีผล**จนการพิจารณาเสร็จสิ้นก่อนพิพากษาได้ตามที่เห็นสมควรและศาล มีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งได้เมื่อพฤติการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไป

ปัญหาว่า เมื่อศาลมีคำสั่งให้ขังผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้ในสถานที่อื่นตามมาตรานี้แล้ว ผู้ต้องหา หรือจำเลยหรือผู้ประกันจะยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวในชั้นสอบสวนหรือพิจารณาแล้วแต่กรณีได้ หรือไม่ เห็นว่าการที่ศาลจะใช้ดุลพินิจมีคำสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้นย่อมเป็นคนละกรณี กับคำสั่งศาลตามมาตรานี้ โดยศาลจะต้องพิจารณาตามหลักเกณฑ์มาตรา ๑๐๘,๑๐๘/๑,๑๐๘/๒ ฯลฯ เป็นสำคัญ ฉะนั้นผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้ประกันจึงยังคงมีสิทธิร้องขอปล่อยชั่วคราวได้

ปัญหาต่อไปมีว่า มาตรานี้จะครอบคลุมถึงทางปฏิบัติในกรณีที่พนักงานสอบสวนขอรับตัว ผู้ต้องหากลับไปควบคุมต่อที่สถานีตำรวจหลังจากที่ศาลอนุญาตให้ฝากขังครั้งแรกเนื่องจากยังสอบ ปากคำไม่เสร็จ หรือยังไม่ได้จัดให้ผู้เสียหายหรือพยานชี้ตัวหรือยังไม่ได้นำตัวไปจัดทำแผนประกอบ คำรับสารภาพหรือไม่ เห็นว่าเจตนารมณ์ หรือหลักการและเหตุผลของการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ มาตรา ๘๙/๑ นั้นเป็นเหตุจำเป็นกรณีที่เรือนจำมีสภาพที่แออัดไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนผู้ต้องขังจึง สมควรปรับปรุงวิธีการขังโดยกำหนดวิธีการ หรือสถานที่ในการขังนอกเรือนจำให้เหมาะสมกับผู้ต้องขัง ในแต่ละลักษณะ ซึ่งหาใช่กรณีจำเนียงดังกล่าวข้างต้นไม่ ฉะนั้นจึงย่อมไม่อาจแปลให้ครอบคลุมถึงได้ อีกทั้งก็ไม่น่าเกิดประโยชน์อันใดหากจะตีความการดำเนินการดังกล่าวของพนักงานสอบสวน เช่น รอสอบ ปากคำ หรือ ชี้ตัว หรือทำแผนประกอบคำรับสารภาพซึ่งใช้ระยะเวลาอันสั้นเข้ากับกระบวนการของ มาตรา ๘๙/๑ นั้น

มาตรา ๘๙/๒ ในกรณีที่มีเหตุจำเป็น เมื่อพนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำ หรือ เจ้าพนักงาน ผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกหรือขอ หรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลจะมีคำสั่งให้จำคุกผู้ซึ่งต้องจำคุก ตามคำพิพากษาถึงที่สุดที่ได้รับโทษจำคุกมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษตามที่ระบุไว้ในหมายศาลที่ออกตามคำพิพากษานั้น หรือไม่น้อยกว่าสิบปี ในกรณีต้องโทษจำคุกเกินสามสิบปีขึ้นไป หรือจำคุกตลอดชีวิต โดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ก็ได้

(๑) ให้จำคุกไว้ในสถานที่อื่นตามที่บุคคลดังกล่าวร้องขอหรือตามที่ศาลเห็นสมควรนอกจากเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำคุก ทั้งนี้ ลักษณะของสถานที่ดังกล่าวให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งต้องกำหนดวิธีการควบคุมและมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย

(๒) ให้จำคุกไว้ในเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในหมายจำคุกหรือสถานที่อื่นตาม (๑) เฉพาะวันที่กำหนดตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในการพิจารณาของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลคำนึงถึงฐานความผิด ความประพฤติส่วนตัวสภาพของผู้ซึ่งต้องจำคุก ตลอดจนจิตสำนึกและความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคมด้วย ทั้งนี้ ให้ศาลดำเนินการไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายจำคุก พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในท้องถิ่นนั้น หรือผู้ซึ่งศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง

คำสั่งของศาลตามวรรคหนึ่ง ให้ศาลกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายนั้นเป็นผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินการตามคำสั่ง และให้นำความในมาตรา ๘๙/๑ วรรคสี่มาใช้บังคับโดยอนุโลม

การบังคับโทษจำคุกในสถานที่อื่นนอกจากเรือนจำ หรือบังคับโทษจำคุกเฉพาะวันที่กำหนด หรือโดยวิธีการอื่นที่สามารถจำกัดการเดินทางและอาณาเขตของผู้นั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงนั้น เป็นไปตามบทบัญญัติมาตรานี้ คือ

(๑) เมื่อมีเหตุจำเป็น ซึ่งอาจเป็นเหตุใด ๆ ก็ได้ เช่น ความแออัดของนักโทษหรือผู้ต้องขังในเรือนจำ คุณงามความดีของนักโทษในขณะต้องโทษจำคุกอยู่ เป็นต้น แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงข้อพิจารณาตามวรรคสองประกอบด้วย

(๒) เมื่อเจ้าพนักงานดั่งระบุไว้ร้องขอหรือศาลเห็นสมควร

(๓) นักโทษหรือผู้ต้องขังที่จะได้รับการพิจารณานั้นต้องได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่าหนึ่งในสามของกำหนดโทษจำคุกกรณีที่กำหนดโทษจำคุกนั้นไม่เกิน ๓๐ ปี หรือต้องได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี กรณีที่กำหนดโทษจำคุกนั้นเกิน ๓๐ ปีขึ้นไป หรือจำคุกตลอดชีวิต

(๔) ก่อนมีคำสั่ง ศาลจะไต่สวนหรือสอบถามผู้เสียหาย เจ้าพนักงานที่เกี่ยวข้องตามหมายจำคุก พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในท้องที่ หรือผู้ซึ่งศาลเห็นว่ามีส่วนเกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงฐานความผิด ความประพฤติ สวัสดิภาพของผู้ซึ่งต้องจำคุก ตลอดจนสวัสดิภาพและความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคมด้วย

(๕) คำสั่งศาลอาจเปลี่ยนแปลงได้หากพฤติการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไปโดยนำมาตรา ๘๙/๑ วรรคสี่ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มีข้อสังเกตว่าการที่ศาลมีคำสั่งตามมาตรานี้ไม่ถือเป็นการเปลี่ยนแปลงผลคำพิพากษา หากแต่เป็นเพียงชั้นการบังคับโทษจำคุกตามคำพิพากษาเท่านั้น

มาตรา ๑๐๘/๒ ในกรณีที่พยานสำคัญในคดีอาจได้รับภัยอันตรายอันเนื่องมาแต่การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลย พยานนั้นอาจคัดค้านการปล่อยชั่วคราวนั้นได้ โดยยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี

ถ้ามีคำคัดค้านการปล่อยชั่วคราวตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี พิจารณาคำคัดค้านดังกล่าวทันที โดยให้มีอำนาจเรียกผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งสองฝ่ายมาสอบถามเพื่อประกอบการพิจารณาและมีคำสั่งตามที่เห็นสมควร

มาตรานี้ได้ให้สิทธิพยานสำคัญในคดีที่จะคัดค้านการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นสอบสวนหรือพิจารณาได้ หากตนเองอาจได้รับภัยอันตรายจากการปล่อยชั่วคราวนั้น ซึ่งต้องพิจารณาคำคัดค้านนี้ประกอบการส่งคำร้องขอปล่อยชั่วคราวด้วย ส่วนบุคคลอื่นที่ไม่ใช่พยานสำคัญในคดี เช่น บิดา มารดาหรือญาติผู้เสียหายหากจะคัดค้านการขอปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยแล้วจะกระทำได้หรือไม่ เห็นว่าชอบที่จะกระทำได้โดยแสดงคำร้องให้ปรากฏเหตุตามมาตรา ๑๐๘ (๑) ถึง (๗) ประกอบมาตรา ๑๐๘/๑ วรรคหนึ่ง (๑) ถึง (๕)

มาตรา ๑๒๔/๑ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การจดบันทึกคำร้องทุกข์ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ไม่อาจหาหรือรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการได้และเด็กไม่ประสงค์จะให้มีหรือรอบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ให้ผู้รับคำร้องทุกข์ ตามมาตรา ๑๒๓ หรือมาตรา ๑๒๔ แล้วแต่กรณี บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในบันทึกคำร้องทุกข์ด้วย

ในชั้นรับคำร้องทุกข์ในคดี**ฐานความผิด**ที่ผู้เสียหายเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี จะต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคหนึ่ง วรรคสอง วรรคสาม กล่าวคือต้องแยกการกระทำเป็นสัดส่วนในสถานที่ที่เหมาะสม ให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการรับคำร้องทุกข์เป็นต้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจหาหรือรอบุคคลดังกล่าวได้ และเด็กไม่ประสงค์จะให้มีหรือรอบุคคลนั้นต่อไป ก็ให้ดำเนินการรับคำร้องทุกข์ได้โดยบันทึกเหตุดังกล่าวไว้

มาตรา ๑๓๑/๑ ในกรณีที่ต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อูจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งจะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอมหากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องกันขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรา นี้ ให้ส่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วแต่กรณี กำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง

ในชั้นสอบสวนหากจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ มาตรานี้ได้บัญญัติให้อำนาจพนักงานสอบสวนดำเนินการตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จากพยานบุคคล**เฉพาะ**ในความอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๓ ปีขึ้นไป เช่น เก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวน้ำหนัง หรือขน เป็นต้น ด้วยการให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจ แต่ต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้นซึ่งบุคคลนั้นต้องให้ความยินยอม หากบุคคลนั้นไม่ยินยอมหรือกระทำการขัดขวางใด ๆ โดยไม่มีเหตุอันสมควรก็ให้สันนิษฐานเบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลที่ต้องการตรวจพิสูจน์ สำหรับการตรวจพิสูจน์โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์จากพยานวัตถุหรือพยานเอกสารนั้น**ไม่มี**ข้อจำกัดในเรื่องอัตราโทษของความผิดอาญานั้น ๆ

มาตรา ๑๓๒ (๑) (วรรคสอง) ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาตามวรรคหนึ่ง หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิงให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขอให้นำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

เป็นบทบัญญัติเพิ่มเติมในกรณีที่จะต้องตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาที่เป็นหญิง ให้จัดเจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานเป็นผู้ตรวจ โดยผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาอาจขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการตรวจด้วยก็ได้

มาตรา ๑๓๓ (วรรคสี่ วรรคห้า) ในความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอม และให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้

วรรคสี่ เป็นการสอบปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศโดยต้องให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นก็ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นชายสอบสวนได้ แต่ต้องบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ ส่วนวรรคห้าเป็นการยืนยันหรือชี้ตัวผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาของผู้เสียหายหรือพยานในคดีอาญาทุกฐานความผิด ที่จะต้องจัดให้มีการยืนยันหรือชี้ตัวในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถป้องกันมิให้เห็นตัวผู้เสียหายหรือพยานได้

มาตรา ๑๓๓ ทวิ (วรรคหนึ่ง วรรคสอง) ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการข่มขืนต่อสู้อย่างเดียว ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดส่วนในสถานที่

ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใดอาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถาม ของพนักงานสอบสวน โดยมีให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อน หลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการทราบ รวมทั้งแจ้งให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กทราบถึงสิทธิตามวรรคหนึ่งด้วย

วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานทุกเพศที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในคดีความผิดที่ระบุไว้ หรือคดีความผิดอื่นที่มีได้ระบุไว้แต่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานดังกล่าวร้องขอ พนักงานสอบสวนต้องแยกการกระทำเป็นส่วนในสถานที่ที่เหมาะสม จัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ในการถามปากคำเด็กนั้น และหากคำถามใดอาจมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรงก็ให้ถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์โดยมิให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวน และมีให้ถามซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร ส่วน**วรรคสอง** บัญญัติให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งบุคคลดังกล่าวให้มาอยู่ร่วมในการสอบปากคำ และแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่งแก่ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กด้วย

มาตรา ๑๓๓ ตี ในกรณีที่พนักงานสอบสวนมีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีชี้ตัวบุคคลใด ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวบุคคลในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและสามารถป้องกันมิให้บุคคลซึ่งจะถูกชี้ตัวนั้นเห็นตัวเด็ก โดยให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการชี้ตัวบุคคลนั้น เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจหาหรือรอบบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้และเด็กไม่ประสงค์จะให้มีหรือรอบบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

ในกรณีที่การชี้ตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการชี้ตัวในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็กและสามารถป้องกันมิให้ผู้ต้องหาที่เป็นเด็กนั้นเห็นตัวบุคคลที่จะทำการชี้ตัว

เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการซื้อตัวบุคคลใด ๆ ของผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี โดยพนักงานสอบสวนจะต้องจัดสถานที่ให้เหมาะสมและป้องกันมิให้เด็กได้ กับมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วย เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจหาหรือรอบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้และเด็กไม่ประสงค์จะให้มิหรือรอบุคคลนั้นต่อไป ก็ให้ดำเนินการได้และบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ ส่วนการซื้อตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ตามวรรคสองบัญญัติให้จัดในสถานที่ที่เหมาะสมและมีให้เด็กนั้นเห็นตัวบุคคลที่จะทำการซื้อตัวโดยไม่ต้องมีบุคคลดังกล่าวข้างต้นร่วมอยู่ด้วย

มาตรา ๑๓๔/๒ ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

เป็นบทบัญญัติให้นำหลักเกณฑ์ว่าด้วยการสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้กับการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓๒ (วรรคสาม วรรคสี่ วรรคห้า) ในการสืบพยาน เมื่อได้พิเคราะห์ถึงเพศ อายุ ฐานะ สุขภาพอนามัย ภาวะแห่งจิตของพยานหรือความเกรงกลัวที่พยานมีต่อจำเลยแล้ว จะดำเนินการโดยไม่ให้พยานเผชิญหน้าโดยตรงกับจำเลยก็ได้ ซึ่งอาจกระทำโดยการใช้อุปกรณ์วงจรปิด ลืออิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีอื่นตามที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และจะให้สอบถามผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจด้วยก็ได้

ในการสืบพยาน ให้มีการบันทึกคำเบิกความพยานโดยใช้วิธีการบันทึกลงในวัสดุ ซึ่งสามารถถ่ายถอดออกเป็นภาพและเสียงซึ่งสามารถตรวจสอบถึงความถูกต้องของการบันทึกได้ และให้ศาลอุทธรณ์ศาลฎีกาใช้การบันทึกดังกล่าวประกอบการพิจารณาคดีด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาตามวรรคสามและวรรคสี่ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

วรรคสาม เป็นบทบัญญัติที่ศาลอาจดำเนินการเพื่อไม่ให้พยานเผชิญหน้ากับจำเลยโดยตรงในการสืบพยานก็ได้ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งในกรณีนี้ถือว่าได้มีการพิจารณาต่อหน้าจำเลยแล้วเช่นกัน เช่น โดยการใช้โทรศัพท์วงจรปิด ลืออิเล็กทรอนิกส์ที่สื่อสารเห็นกันได้ หรือวิธีการอื่นตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา และศาลจะให้มีการสอบถามโดยผ่านนักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ หรือบุคคลอื่นที่พยานไว้วางใจก็ได้ กระบวนการพิจารณาตามวรรคสามนี้ไม่มีข้อจำกัดในเรื่องฐานความผิด อัตราโทษ หรืออายุพยานแต่อย่างใด

วรรคสี่ เป็นบทบัญญัติการสืบพยานด้วยวิธีบันทึกคำเบิกความลงพยานในวัสดุที่สามารถถ่ายทอดออกเป็นภาพและเสียงได้ในศาลชั้นต้น และให้ศาลสูงใช้บันทึกดังกล่าวประกอบการพิจารณาด้วย ทั้งนี้ ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ส่วน**วรรคห้า** ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาตามวรรคสาม วรรคสี่ ให้ใช้บังคับได้เมื่อได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว

มาตรา ๑๗๒ ตี เว้นแต่ในกรณีที่จำเลยอ้างตนเองเป็นพยาน ในการสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้ศาลจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และศาลอาจปฏิบัติอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้

(๑) ศาลเป็นผู้ถามพยานเอง โดยแจ้งให้พยานนั้นทราบประเด็นและข้อเท็จจริงซึ่งต้องการสืบ แล้วให้พยานเบิกความในข้อนั้น ๆ หรือศาลจะถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ก็ได้

(๒) ให้คู่ความถาม ถามค้าน หรือ ถามติงผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

ในการเบิกความของพยานดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณาดูด้วย และเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องแจ้งให้นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ทราบ

ก่อนการสืบพยานตามวรรคหนึ่ง ถ้าศาลเห็นสมควรหรือถ้าพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีหรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอโดยมีเหตุผลอันสมควรซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าจะเป็นผลร้ายแก่เด็กถ้าไม่อนุญาตตามที่ร้องขอ ให้ศาลจัดให้มีการถ่ายทอดภาพและเสียงคำให้การของผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปีที่ได้บันทึกไว้ในชั้นสอบสวนตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ หรือชั้นไต่สวนข้อมูลฟ้องตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสอง ต่อหน้าคู่ความและในกรณีเช่นนี้ให้ถือสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล โดยให้คู่ความถามพยานเพิ่มเติม ถามค้านหรือถามติงพยานได้ ทั้งนี้ เท่าที่จำเป็นและภายในขอบเขตที่ศาลเห็นสมควร

ในกรณีที่ไม่ได้ตัวพยานมาเบิกความตามวรรคหนึ่งเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่งให้ศาลรับฟังสื่อภาพและเสียงคำให้การของพยานนั้นในชั้นสอบสวนตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ หรือชั้นไต่สวนข้อมูลฟ้องตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสอง เสมือนหนึ่งเป็นคำเบิกความของพยานนั้นในชั้นพิจารณาของศาล และให้ศาลรับฟังประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาคดีได้

การสืบพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปีนั้น มาตรานี้มีบัญญัติให้ศาลจัดให้พยานอยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมและอาจสืบพยานนั้นด้วยวิธีการที่ศาลเป็นผู้ถามพยานเองหรือถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ หรือให้คู่ความถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ โดยมีการถ่ายทอดภาพและเสียงไปยังห้องพิจารณาดำเนินการ แต่ถ้าวพยานนั้นคือตัวจำเลยเองที่อ้างตนเป็นพยานก็ไม่ต้องดำเนินการดังกล่าว ส่วนการสืบพยานโดยวิธีการข้างต้นนั้น หากศาลเห็นสมควรหรือมีการร้องขอโดยพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี หรือคู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอโดยมีเหตุผลอันสมควรก็ให้ศาลจัดให้มีการถ่ายทอดคำให้การของผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ที่บันทึกไว้ในชั้นสอบสวนตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ หรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องตามมาตรา ๑๗๑ วรรคสองก็ได้ และให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของคำเบิกความพยานในชั้นพิจารณาโดยให้คู่ความพยานเพิ่มเติม ถามค้าน ถามตั้ง ได้เท่าที่จำเป็นและภายในขอบเขตที่ศาลเห็นสมควรตามมาตรา ๑๗๒ ทริ วรรคสาม ซึ่งน่าจะเป็นเหตุเป็นผลในการวินิจฉัยชี้ว่าพยานหลักฐานของศาลได้อีกทางหนึ่งเป็นอย่างดี ส่วนวรรคท้ายเป็นกรณีที่ไม่ได้ตัวพยานมาเบิกความตามวรรคหนึ่งเพราะมีเหตุจำเป็นอย่างยิ่ง เช่น พยานถูกข่มขู่ไม่กล้ามาเบิกความหรือมีการว่าจ้างให้พยานหลบหนี หรือป่วยเจ็บไม่สามารถไปไหนมาไหนได้ หรือถึงแก่ความตายก่อนแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังบันทึกคำให้การในชั้นสอบสวนหรือชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่เป็นสื่อภาพและเสียงตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ หรือมาตรา ๑๗๑ วรรคสอง เสมือนเป็นคำเบิกความของพยานในชั้นพิจารณาประกอบพยานอื่นในการพิจารณาพิพากษาได้

มาตรา ๒๔๖ เมื่อจำเลย สามี ภริยา ญาติของจำเลย พนักงานอัยการ ผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายจำคุกหรือเมื่อศาลเห็นสมควร ศาลมีอำนาจสั่งให้ทุเลาการบังคับให้จำคุกไว้ก่อนจนกว่าเหตุอันควรทุเลาจะหมดไปในกรณีต่อไปนี้

๑. เมื่อจำเลยวิกลจริต
๒. เมื่อเกรงว่าจำเลยจะถึงอันตรายแก่ชีวิตถ้าต้องจำคุก
๓. ถ้าจำเลยมีครรภ์
๔. ถ้าจำเลยคลอดบุตรแล้วยังไม่เกินสามปี และจำเลยต้องเลี้ยงดูบุตรนั้น

ในระหว่างทุเลาการบังคับอยู่นั้นศาลจะมีคำสั่งให้บุคคลดังกล่าวอยู่ในความควบคุมในสถานที่อันควรนอกจากเรือนจำหรือสถานที่ที่กำหนดไว้หมายจำคุกก็ได้ และให้ศาลกำหนดให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่จัดการตามหมายนั้นเป็นผู้มีหน้าที่และรับผิดชอบในการดำเนินการตามคำสั่ง

ลักษณะของสถานที่อันควรตามวรรคสองให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งต้องกำหนดวิธีการควบคุมและบำบัดรักษาที่เหมาะสมกับสภาพของจำเลย และมาตรการเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นด้วย

เมื่อศาลมีคำสั่งตามวรรคหนึ่งแล้ว หากภายหลังจำเลยไม่ปฏิบัติตามวิธีการหรือมาตรการตามวรรคสามหรือพฤติการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป ให้ศาลมีอำนาจเปลี่ยนแปลงคำสั่งหรือให้ดำเนินการตามหมายจำคุกได้

ให้หักจำนวนวันที่จำเลยอยู่ในความควบคุมตามมาตรานี้ออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษา

มาตรา ๒๔๗ (วรรคสอง) หญิงใดจะต้องประหารชีวิต ถ้ามีครรภ์อยู่ ให้รอจนพ้นกำหนดสามปี นับแต่คลอดบุตรแล้วให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่เมื่อบุตรถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว ในระหว่างสามปีนับแต่คลอดบุตร ให้หญิงนั้นเลี้ยงดูบุตรตามความเหมาะสมในสถานที่ที่สมควรแก่การเลี้ยงดูบุตรภายในเรือนจำ

มาตรา ๒๔๖ เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการทุเลาการบังคับโทษจำคุกไว้ก่อนเมื่อมีเหตุตาม (๑) ถึง (๔) ซึ่งระหว่างทุเลาการบังคับนั้นศาลจะมีคำสั่งให้จำเลยอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานในสถานที่อันควรก็ได้ และให้หักวันที่จำเลยอยู่ในความควบคุมนั้นออกจากระยะเวลาจำคุกตามคำพิพากษาดำเนินคำสั่งศาลเกี่ยวกับการทุเลาการบังคับโทษจำคุกนั้นอาจเปลี่ยนแปลงไปได้หากมีพฤติการณ์เปลี่ยนแปลงไป สำหรับโทษจำคุกที่จะทุเลาการบังคับนั้นไม่ว่าจะเป็นการจำคุกที่กำหนดระยะเวลาอย่างน้อยเพียงใดก็ได้ ส่วนมาตรา ๒๔๗ วรรคสอง เป็นการทุเลาการบังคับโทษประหารชีวิตหญิงที่มีครรภ์โดยให้รอไว้จนพ้นกำหนด ๓ ปี นับแต่คลอดบุตรแล้วให้ลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิต เว้นแต่บุตรคลอดออกมาแล้วถึงแก่ความตายก่อนพ้นกำหนด ๓ ปี นับแต่คลอดก็ไม่อาจทุเลาการบังคับแล้วลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิตได้ **ฉะนั้น** การลดโทษประหารชีวิตลงเหลือจำคุกตลอดชีวิตย่อมเป็นสิทธิของหญิงเมื่อพ้นกำหนด ๓ ปี นับแต่คลอดบุตรโดยไม่คำนึงว่านับแต่นั้นบุตรจะมีชีวิตอยู่อีกหรือไม่

